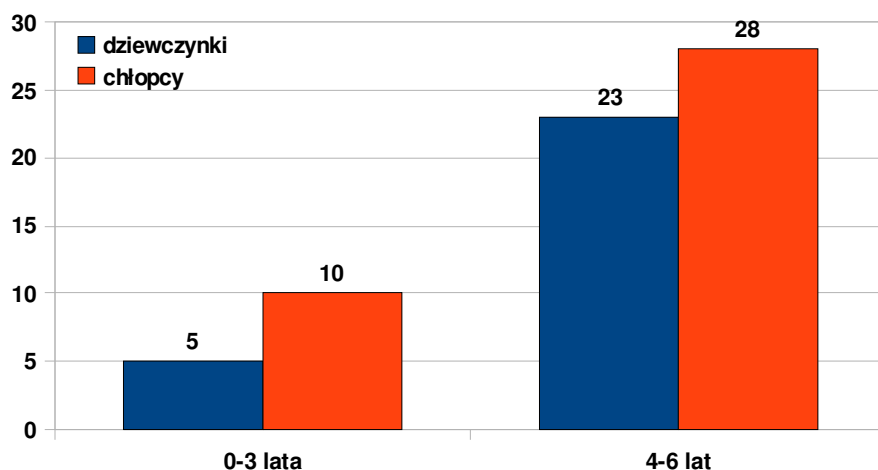

Magdalena Szpunar
magdalena_sz@wp.pl
Wydział Humanistyczny
Akademia Górniczo-Hutnicza
Kraków

Urodzeni z myszką w rękę. Wczesna adaptacja do nowych mediów

Internetem od kilku lat nie są zainteresowane wyłącznie nastolatki i osoby do 35. roku życia. Wiek inicjacji internetowej ciągle się obniża. Dzisiejsze kilkulatki śmiało można określić jako pokolenie urodzone z myszką w rękę. Komputer stanowi naturalny element domowego krajobrazu, wypierając coraz częściej dominujące medium – telewizor. Rodzice w wielu przypadkach traktują Internet i komputer jako tanią nianię, która absorbując dziecko, zapewnia spokój na kilka godzin. Kontakt z nowymi mediami rozpoczyna więc dziecko bardzo wcześnie, nie w wieku wczesnoszkolnym, a przedszkolnym. Niejednokrotnie za pomocą komputera dzieci poznają litery, uczą się czytać i liczyć.

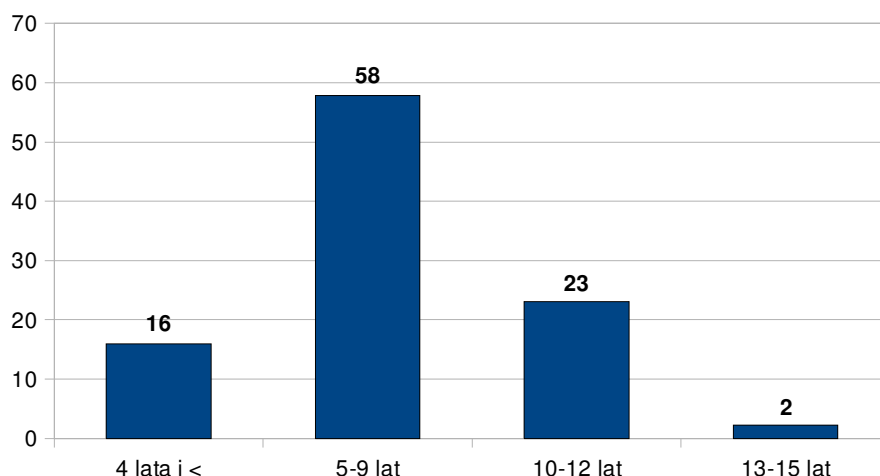
Z Raportu Komisji Europejskiej wynika, iż połowa dzieci w wieku do 17 lat korzystała z Internetu, w tym 9% dzieci do lat sześciu, 34% dzieci w wieku 6-7 lat, 51% dzieci w wieku 8-9 lat oraz 68% w kategorii wiekowej 10-11 lat [Safer Internet, 2006]. Badania Victorii Rideout i Elizabeth Hamel wykazały, że niemal co drugie dziecko (43%) w wieku 6 miesięcy do 6 lat korzystało z komputera, z czego 16% spędza przed komputerem średnio 50 minut. Jednocześnie warto nadmienić, że ¼ dzieci w tej kategorii wiekowej korzysta z komputera kilka razy w tygodniu (27%). Dzieci w wieku 0-3 lat przed ekranem (zarówno komputerowym, jak i telewizyjnym) spędzają średnio ponad 1,5 godziny dziennie, w kategorii wiekowej 4-6 lat ten czas wynosi niemal 2 godziny. W obu kategoriach wiekowych więcej czasu przed komputerem spędzają chłopcy niż dziewczynki [Rideout, Hamel, 2006].

Rys. 1. Procent dzieci w wieku 0-6 lat, które korzystają z komputera

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Rideout W., Hamel E.: *The Media Family: Electronic media in the lives of infants, toddlers, preschoolers and their parents*, 2006, <http://www.kff.org/entmedia/upload/7500.pdf>

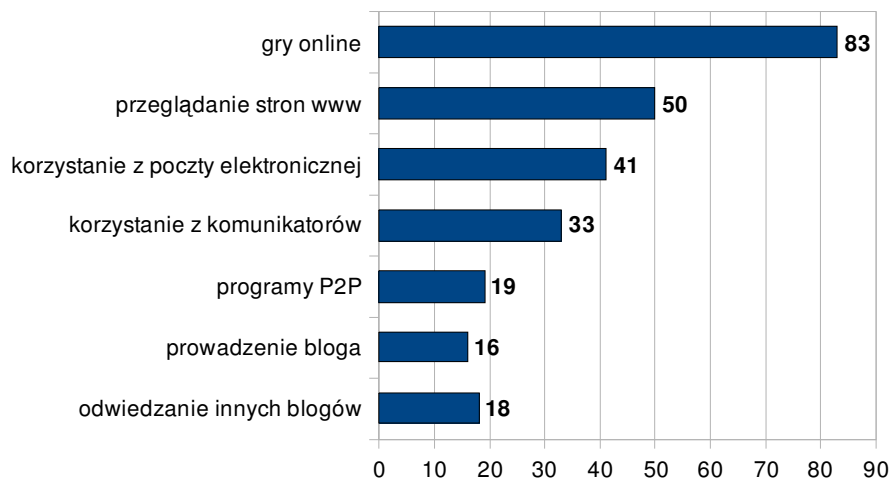
Badania prowadzone przez firmę Gemius w 2008 roku wykazały bardzo wczesną inicjację dotyczącą kontaktu z Internetem. Aż 16% przyznaje, że ich dziecko miało kontakt z Internetem w wieku 4 lat i mniej. Ponad połowa badanych rodziców przyznaje, że ich dziecko rozpoczęło korzystanie z Internetu w wieku 5-9 lat (58%), a co czwarty rodzic deklaruje, że wiek inicjacji internetowej to 10-12 rok życia. Dzieci korzystają z Internetu głównie w domu (98%) oraz w szkole (41%) [Gemius, 2008]. Warto jednocześnie zaznaczyć, że o ile liczba użytkowników Internetu w wieku 7-14 lat jest względnie stała (11% ogólnej struktury internautów) [Gemius, 2007], o tyle czas korzystania wzrasta. W roku 2006 osoba w kategorii wiekowej 7-14 lat spędzała w Internecie średnio niemal 16 godzin tygodniowo, zaś w roku 2007 ten czas wynosił ponad 24 godziny [Gemius, 2007]. Również i badania portalu Gazeta.pl potwierdzają bardzo wczesne zainicjowanie kontaktu z komputerem. Badanie przeprowadzono w marcu 2007 roku za pomocą ankiety internetowej, z użytkownikami serwisu eDziecko oraz forów dyskusyjnych o dzieciach na portalu Gazeta.pl. Łącznie ankietę wypełniły 1092 osoby. Co trzecie dziecko rozpoczyna swoją przygodę z komputerem w wieku 2-3 lat (31%), niemal co trzecie w wieku 4-6 lat (47%), co pozwala wnioskować, że $\frac{3}{4}$ dzieci kontakt z komputerem rozpoczyna przed 6. rokiem życia. Telewizja jest medium, które dominuje w strukturze czasu wolnego osób w wieku 4-14 lat, ale w wieku 15 lat i więcej medium zdecydowanie dominującym jest komputer [Gazeta.pl, 2007].

Rys. 2. Wiek, w którym dziecko rozpoczyna korzystanie z Internetu [n=1235]

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Dzieci on-line w oczach rodziców*, Gemius, 2008

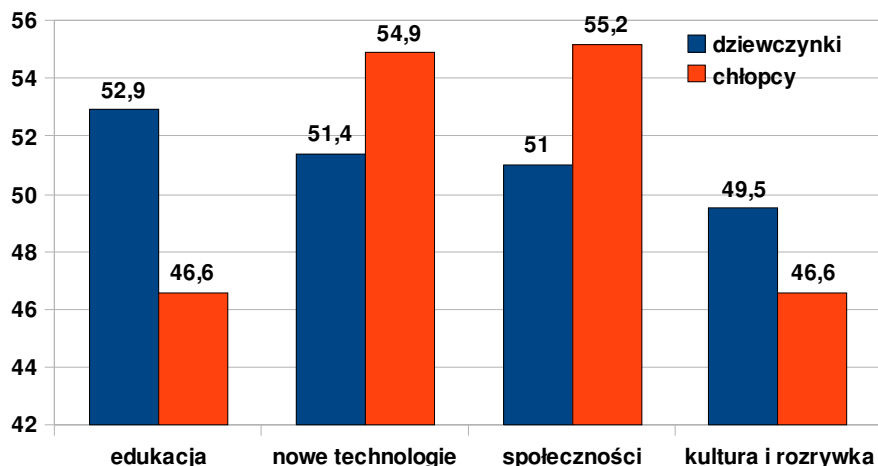
Jak wynika z badań Gemiusa dla najmłodszych internautów medium to jest przede wszystkim źródłem rozrywki i komunikacji. Najczęściej wykonywaną czynnością w Internecie przez osoby w wieku 5-15 lat jest granie w gry online (83%), przeglądanie stron WWW (50%) oraz komunikacja z innymi – za pomocą poczty elektronicznej (41%) oraz komunikatorów (33%). Co piąty rodzic twierdzi, że jego dziecko używa Internetu do ściągania różnego rodzaju plików poprzez sieci P2P, a 18% rodziców wskazuje, że ich dziecko prowadzi własnego bloga (16%) lub odwiedza blogi innych internautów (18%) [Gemius, 2008]. Najpopularniejsza czynność wykonywana przez dzieci – granie w gry komputerowe – traci jednak na znaczeniu wraz z wiekiem osoby badanej. O ile w kategorii wiekowej 4-6 lat gra w gry 80% dzieci, w wieku 7-14 lat 89%, o tyle w wieku 15 lat i więcej jedynie 63% [Gazeta.pl, 2007].

Rys. 3. Sposoby wykorzystania Internetu przez osoby w wieku 5-15 lat w opinii rodziców

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Dzieci on-line w oczach rodziców*, Gemius, 2008

Warto wskazać, że pomiędzy dziewczynkami w wieku 7-14 lat, a chłopcami w tej samej kategorii wiekowej występują różnice w treściach preferowanych w Internecie. Dziewczynki najchętniej poszukują treści związanych z edukacją (52,9%), nowymi technologiami (51,4%) oraz społecznościami (51%), chłopcy zaś najbardziej zainteresowani są społecznościami (55,2%), nowymi technologiami (54,9%) oraz treściami związanymi z kulturą i rozrywką (50,2%). Dziewczynki w serwisach społecznościowych spędzają trzy razy więcej czasu (7 godz. 24 min.) niż chłopcy (2 godz. 18 min.). Również dziewczynki chętniej i intensywniej korzystają z serwisów blogowych, spędzając na nich osiem razy więcej czasu (4 godz. 15 min.) niż chłopcy (32 min. 38 s). Okazuje się również, że osoby w wieku 7-14 odwiedzają serwisy o tematyce erotycznej. 43% chłopców i 37% dziewczynek przyznaje się do przeglądania takich stron. W przeciwieństwie do serwisów społecznościowych i blogów, tematyka erotyczna na dłużej zatrzymuje chłopców (59 min. 58 s) niż dziewczynki (55 min. 15 s) [Gemius, 2007].

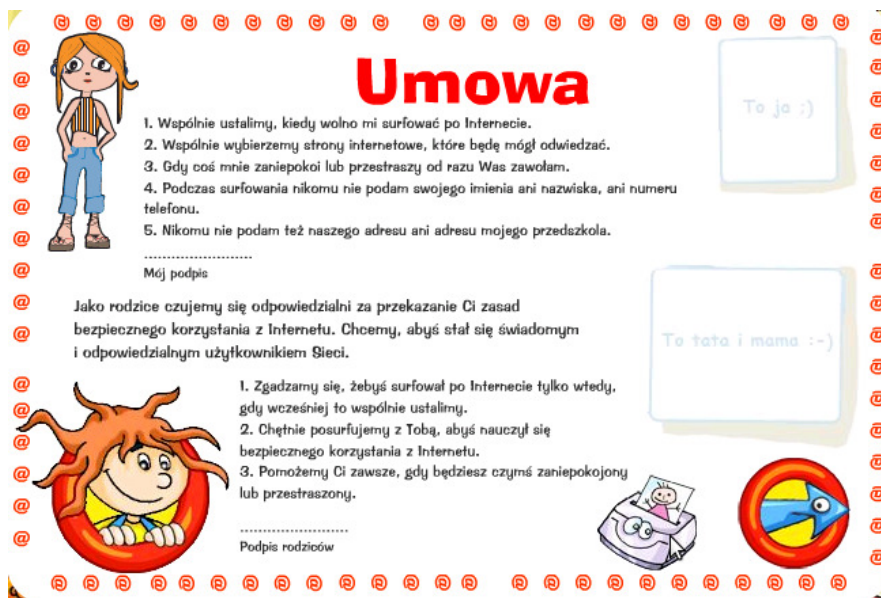
Rys. 4. Treści preferowane w Internecie przez dziewczynki i chłopców w wieku 7-14 lat

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Dzieci aktywne online, Gemius, 2007

Jak wynika z deklaracji rodziców badanych przez CBOS większość z nich orientuje się, do jakich celów ich dziecko wykorzystuje Internet (45% raczej się orientuje, 38% bardzo dobrze się orientuje), a 17% nie posiada takiej orientacji (14% raczej się nie orientuje, 3% zdecydowanie się nie orientuje) [Wenzel, 2004]. Jednakże okazuje się, że świadomość nierzadko ma charakter pozorny, bowiem rodzice z reguły niedoszacowują czasu spędzanego przez ich dziecko przed komputerem. Jak dowodzi C. Timoszyk-Tomczak według deklaracji dzieci czas spędzany przed komputerem (dziennie) wynosi 148 minut, podczas gdy rodzice twierdzą, że wynosi on jedynie 89 minut [Timoszyk-Tomczak, 2007, s. 234]. Można więc wnioskować, że dzieci spędzają o 60% czasu więcej przed komputerem, niż sądzą ich rodzice.

W związku z tym, że coraz więcej dzieci kontakt z komputerem i Internetem rozpoczyna bardzo wcześnie, istotne jest uczenie najmłodszych dzieci rozsądnego korzystania z nowych mediów. Z pewnością tak małe dziecko nie może być pozostawione samo sobie, jeśli chodzi o kontakt z tymi mediami. Fundacja „Dzieci Niczyje” w ramach kampanii *Dziecko w Sieci* przygotowała projekt *Przedszkolaki Sieciaki*, którego celem jest edukacja dzieci w zakresie bezpieczeństwa w Sieci oraz zaznajomienie ich z podstawowymi terminami i umiejętnościami związanymi z Internetem i komputerem. Na stronie www.przedszkolaki.sieciaki.pl dzieci mogą znaleźć puzzle, układanki, grę komputerową zatytułowaną „Pokonaj wirusa”, a także słownik podstawowych pojęć komputerowych. Serwis uruchomiono w lutym 2007 roku i przez pierwszy miesiąc jego działalności odwiedziło go ponad 22 tysiące internautów [podaję za: <http://www.saferinternet.pl/>

wiadomosci/przedszkolaki_sieciaki_-_serwis_educacyjny_dla_najmlodszych_o_bezpieczen
stwie_w_sieci.html, dostęp: 25.05.2009]. Godną rozpropagowania jest idea podpisywania
między dzieckiem a jego opiekunami umowy dotyczącej bezpiecznego korzystania
z Internetu.

Rys. 5. Umowa między dzieckiem a rodzicem dotycząca korzystania z Internetu

Źródło: <http://www.przedszkolaki.sieciaki.pl/>

Coraz większa liczba serwisów dostrzega, że osoby najmłodsze stają się bardzo ważną częścią użytkowników Internetu. Dzieci swoją przygodę z nowymi mediami rozpoczynają coraz wcześniej, tak więc już do najmłodszych użytkowników kierują oni swoją ofertę. Oczywiście jest to doskonały sposób przywiązywania do siebie przyszłego użytkownika-klienta serwisu. Rozbudowane serwisy dla dzieci posiadają nie tylko największe serwisy internetowe, ale także coraz częściej programy telewizyjne dla najmłodszych zachęcają do sięgnięcia „po więcej” w Sieci. Na tych stronach dzieci mogą znaleźć wiele interaktywnych form zabawy z ulubioną postacią z bajki, czy programu telewizyjnego. Biorą udział w konkursach, uczą się z komputerem czytania i pisanie, czy w prosty sposób mogą wydrukować sobie kolorowanke. Również i tradycyjne pisma dla najmłodszych, jak chociażby Miś, korzystając z możliwości Internetu zatrzymują przy sobie na dłużej małego czytelnika. Warto podkreślić, że serwisy dla najmłodszych, w niczym nie ustępują stronom dla dorosłego odbiorcy, a wręcz w wielu przypadkach są staranniej i ciekawiej zaprojektowane, by zatrzymać uwagę najmłodszego internauty, który szybko się nudzi.

Bez kontroli rodzica, dziecko bardzo łatwo i szybko zostaje wchłonięte przez atrakcyjny świat wirtualnej rzeczywistości. Rodzice, którzy traktują komputer i Internet jako media, które uwolnią ich od części obowiązków, a co jeszcze bardziej niepokojące, czasu spędzanego z dzieckiem, postępują nierozsądnie. Oczywiście, Internet nie musi być traktowany jak puszcza pandory, może bowiem przynieść wiele korzyści ogólnemu rozwojowi dziecka. Warto jednak uświadomić sobie, że tej stymulacji nie zapewnimy dziecku sadzając go na kilka godzin przed monitorem, na którym walczy z różnymi dziwnymi stworami. Szczególnie kontakt tak małego dziecka, pełnego ufności do wszystkiego tego, z czym się styka, powinien być kontrolowany i w przypadku trudności wyjaśniany przez rodzica. Jeśli już decydujemy się na to, by nasze dziecko przed czwartym rokiem życia korzystało z komputera, wybierzmy dla niego, takie programy, które będą miały charakter rozwojowy, a nie ograniczały się do machinalnego wykonywania poleceń. Dziecko nie powinno traktować Internetu jako jedynej formy spędzania czasu wolnego. To od nas – rodziców zależy, jakim medium Internet będzie dla naszych dzieci. Nie chodzi tutaj, oczywiście, o kontrolowanie każdej minuty spędzanej przez dziecko przed komputerem, a raczej o wskazywanie mu interesujących możliwości korzystania z niego. Warto również uczyć dziecko, jak reagować w sytuacji potencjalnego zagrożenia oraz uświadamiać dziecko, jakie niebezpieczeństwa czyhają na niego w sieci. Jakichkolwiek sygnałów zgłaszanych przez dziecko nie można bagatelizować, by dziecko nie odniosło wrażenia, że ignorujemy zgłaszane przez niego problemy. W wielu przypadkach racjonalne korzystanie z Internetu komplikuje fakt, iż rodzice nie posiadają umiejętności korzystania z tego medium. Oczywiście sytuacja wygląda dużo lepiej, niż jeszcze 10 lat temu, kiedy to głównie dzieci uczyły swoich rodziców, jak z tych narzędzi korzystać. Współczesny rodzic nierzadko wychodzi z założenia, że dziecko samo sobie poradzi, a pewne problemy rozwiąże za niego nauczyciel lub edukacja szkolna. Mylnie to przekonanie, gdyż w przeładowanych klasach nauczyciel nie dysponuje wystarczającą ilością czasu, by pochylić się nad każdym dzieckiem. Edukujmy więc nasze dzieci, nie pozostawiając tych kwestii innym osobom.

Literatura

Dzieci aktywne online. www.gemius.pl , 2007

Dzieci on-line w oczach rodziców. www.gemius.p, 2008

Rideout W., Hamel E.: *The Media Family: Electronic media in the lives of infants, toddlers, preschoolers and their parents*, 2006. <http://www.kff.org/entmedia/upload/7500.pdf>

Safer Internet, 2006. http://www.europa.eu.int/information_society/activities/sip/docs/eurobarometer/eurobarometer_2005_25_ms.pdf

Timoszyk-Tomczak C.: *Czas spędzany przed komputerem i telewizorem w świadomości dzieci oraz rodziców.* [W:] M. Sokołowski (red.): *(Kon)teksty kultury medialnej. Analizy i interpretacje.* T. 2. Olsztyn 2007

Wyniki badania na temat czytania dzieciom. Gazeta.pl, 2007

Wenzel M.: *Młodzież i Internet: korzystanie i zagrożenia.* Komunikat CBOS, BS/157/2004